

PROVISIONAL INSTITUTIONS OF SELF GOVERNMENT

KUVENDI I KOSOVËS
СКУПШТИНА КОСОВА
ASSEMBLY OF KOSOVO

Ligji Nr. 02/L-18

PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Kuvendi i Kosovës,

Në mbështetje të Rregullores nr.2001/9 të dt. 15 maj 2001 për Kornizën Kushtetuese të Vetëqeverisjes së Përkohshme në Kosovë, veçanërisht nenet 5.1 (f), 5.7, 9.1 .26 (a), 9.3.3,

Duke parë nevojën për të sjellë standarde mbi mjedisin në Kosovë në harmoni me ato të Bashkimit Evropian;

Me qëllim për të mundësuar një mjedis të shëndetshëm në rritje për popullin e Kosovës;

Nxjerr :

LIGJIN PËR MBROJTJEN E NATYRËS

I. DISPOZITAT E PËRGGJITHSHME

Neni 1

Lënda e rregullimit

1.1. Ky ligj përcakton sistemin për mbrojtjen e natyrës në territorin e Kosovës.

1.2. Vlerat e natyrës të përcaktuara në pajtim me këtë ligj janë me interes për Kosovën dhe gëzojnë mbrojtje të posaçme.

Neni 2

Qëllimi i ligjit

Ky ligj krijon bazën ligjore për mbrojtjen e natyrës, zhvillimin e qëndrueshëm të saj dhe veçanërisht:

- a) mbrojtjen, ruajtjen, përtëritjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të natyrës dhe burimeve të përtëritshme të natyrës;
- b) rivitalizimin e territoreve të dëmtuara të natyrës ose pjesëve të saj dhe kompensimi për dëmet e shkaktuara;
- c) ruajtjen dhe restaurimin e baraspeshës ekologjike në natyrë;
- d) vendosjen e sistemit për planifikim, udhëheqje, inventarizim, monitorim, informim dhe financim, për mbrojtjen e natyrës;

- e) realizimin e qëllimeve, të përcaktuara në politikat e mbrojtjes së natyrës;
- f) zvogëlimin e shfrytëzimit tejmase dhe rrezikimit të llojeve të florës dhe faunës e sidomos i atyre me rëndësi të veçantë, të rralla dhe të rrezikuara, si dhe i habitateve të tyre;
- g) Sigurimin e së drejtës për informim publik dhe pjesëmarrje të publikut në lëmin e mbrojtjes së natyrës;
- h) sigurimin e së drejtës së qytetarëve për mjedis të shëndoshë, pushim dhe rekreacion në natyrë;
- i) sigurimin e biodiversitetit përmes ruajtjes së habitateve të rëndësishme natyrore dhe llojeve me rëndësi të florës dhe faunës në statusin e favorshëm të ruajtjes;
- j) sjelljen e standardeve të Kosovës në harmoni me ato të Bashkimit Evropian sipas seksionit 5.7 të Kornizës Kushtetuese për Vetëqeverisje të Përkohshme në Kosovë.

Neni 3 Ligjet e posaçme

3.1. Ruajtja dhe mbrojtja e tokës, ujit, ajrit, pyjeve dhe përbërësve të tjerë të natyrës, rregullohen me ligje të posaçme.

3.2. Dispozitat e këtij ligji ose ato të Ligjit për Mbrojtjen e Mjedisit do të zbatohen për ruajtjen dhe mbrojtjen e elementeve të trashëgimisë së natyrës që nuk janë rregulluar me ligj të posaçëm.

Neni 4 Zbatim i ligjit

4.1. Ky ligj zbatohet në territorin e Kosovës për të gjithë personat juridik, fizik dhe asociacionet të cilat janë bartës të të drejtave dhe detyrimeve që dalin nga ky ligj.

4.2. Ky ligj nuk zbatohet në rastet e evitimit të rrezikut të drejtpërdrejtë për jetën apo shëndetin e njeriut apo pasurisë, shpëtimit të njerëzve ose pasurisë si dhe kryerjes së aktiviteteve për mbrojtjen e Kosovës.

4.3. Dispozitat nga paragrafi 2 i këtij neni, zbatohen vetëm gjatë kohës, sa zgjasin rrethanat e përcaktuara.

II. PËRKUFIZIMET

Neni 5 Definimet

Shprehjet e përdorura në këtë ligj, kanë këto kuptime:

Natyrë - diversiteti i tërësishëm biologjik dhe peizazhor.

Biodiversitet - diversitetet gjenetik i llojeve dhe eko-sistemeve.

Dëmtimi i natyrës - dëmtimi i natyrës ose i komponentëve të saj, në drejtim të çfarëdo ndryshimi, të ndotjes apo shfrytëzimit, deri në shkallën e pamundësisë për përfitje dhe kthim në gjendjen e mëparshme me ndikime negative në florën dhe faunën.

Rrjeti ekologjik - sistem koherent i kompozuar nga të gjitha zonat e caktuara të mbrojtjes që përmbajnë tipet e habitateve dhe habitatet e llojeve të mbrojtura me këtë Ligj, të cilat funksionojnë për të mundësuar tipet e habitateve natyrore dhe habitaveve të llojeve që të mirëmbahen nëse kërkohet, të rikthehen në gjendje të mëparshme të statusit të ruajtjes në formën e tyre natyrore.

Fosilet - tërësi të ruajtura, pjesë ose gjurmë të organizmave të vdekur dhe aktivitetëve të tyre jetësor.

Habitatet natyrore - territore tokësore ose ujore të cilat dallojnë për nga karakteristikat gjeografike, abiotike dhe biotike pa marrë parasysh se a janë plotësisht natyrorë apo përfaqësues natyrorë.

Habitatet e llojeve - mjedis i definuar nga faktorë specifik biotik dhe abiotik, në të cilat lloje të veçanta të bimëve dhe shtazëve, jetojnë në çdo fazë të ciklit të tyre jetësor.

Interpretimi i Përgjithshëm - çdo term që përdoret në këtë Ligj dhe në të Direktivën e BE-së (79/409) apo Direktivën e Habitaveve (92/43) do të ketë kuptimin që i është dhënë në Direktivat e BE-së, përveç nëse ekziston një qëllim tjetër i qartë.

Lista e kuqe - regjistër i llojeve të rrezikuara të bimëve, kërpudhave dhe shtazëve, i radhitur sipas kategorive të rrezikueshmërisë, duke iu referuar anekseve relevante të Direktivave të BE-së 79/409 dhe 92/43.

Llojet me rëndësi - lloje me rëndësi të veçantë për Kosovën dhe llojet e përmendura në Direktivën e BE-së për Habitatet (92/43) ose në Direktivën e BE-së për Shtazët e egra (79/409) dhe anekset relevante dhe të cilat janë të rrezikuara, të ndjeshme dhe kërkojnë përkujdesje të veçantë. Llojet tjera mund të identifikohen si të rëndësishme brenda territorit të Kosovës nëse janë:

- i) të rrezikuara
- ii) të ndjeshme, d.m.th. besohet se do të bëhen të ndjeshme apo të rrezikuara në një të ardhme të afërt nëse situata zgjat.
- iii) Të rralla, d.m.th. me populacione të vogla të cilat nuk janë në gjendjen e tanishme të rrezikuara apo të ndjeshme por ndodhen në rrezik.
- iv) Endemike dhe kërkojnë vëmendje të veçantë për shkak të natyrës së tyre specifike dhe/apo ndikimit të mundshëm të eksploatimit të tyre në statusin e ruajtjes së tyre.

Llojet - secili lloj, nën-lloj apo populacion gjeografik, veçanërisht secili lloj shtazëve dhe bimëve, të gjalla apo vdekura, çdo pjesë që lehtësisht njihet apo çdo pjesë e formuar nga to.

Llojet me rëndësi të habitateve natyrore - tipe të habitateve natyrore brenda territorit të Kosovës të cilat janë:

- i) në rrezik nga zhdukja në formën e tyre natyrore
- ii) kanë një shkallë të vogël natyrore
- iii) paraqesin shembuj të shkëlqyeshëm të karakteristikave tipike të një habitati vendor duke iu referuar Direktivës së BE-së 92/43.

Ruajtja e natyrës - seri e masave të domosdoshme për mirëmbajtjen dhe për rikthimin e habitateve natyrore dhe populacioneve të llojeve të florës dhe faunës në status të favorshëm të ruajtjes siç referohet me këtë Ligj.

Mineralet - elemente homogjene kimike ose kombinime amorfe, të kristalizuara ose amorfe, të strukturës ose formës së caktuar. Në kuptim të këtij ligji mineralet nuk janë lëndë minerare.

Ministria - Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor themeluar me Rregulloren 2001/19 dhe 2002/5.

Ministri - Ministri i Ministrisë së Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor themeluar me Rregulloren 2001/19 dhe 2002/5.

MBPZHR - do të thotë Ministria për Bujqësi, Pylltari dhe Zhvillim Rural e themeluar me Rregulloren 2001/19.

Agjencia e Kosovës për Mbrojtjen e mjedisit (AKMM) - e themeluar me Ligjin 2003/9

Organizmat të modifikuara gjenetiksht (OMGJ) - organizma (bimët, shtazët, mikroorganizmat dhe pjesët e tyre), të krijuara përmes inxhinjeringut gjenetik, respektivisht modifikimeve gjenetike, siç definohet me Direktivën e BE-së 2001/18.

Peizazhi - hapësirë e caktuar veçoritë e të cilit janë rezultat i veprimit dhe ndërveprimit, të faktorëve natyrorë ose njeriut.

Pëlqimi mjedisor - dokument i cili vendos pëlqimin ose refuzimin e projektit.

Përbërësit e natyrës - elemente të natyrës, siç janë flora dhe fauna, organizmat e gjallë dhe ekosistemi i tyre (biodiversiteti), toka, uji, ajri, peizazhi, mjedisi jetësor artificial, të mirat natyrore dhe veprimi reciprok i këtyre elementeve.

Statusi i Ruajtjes së Habitave Natyrore - tërësia e ndikimeve në habitate natyrore dhe në llojet specifike të cilat mund të ndikojnë në shpërndarjen e tyre natyrore afatgjatë, strukturën, funksionet si dhe mbijetesën afatgjatë të llojeve të tyre tipike. Statusi i ruajtjes së habitatit natyror do të konsiderohet si i favorshëm kur:

- i) shtrirja e saj natyrore dhe zonat të cilat i përfshinë në atë shtrirje janë stabile apo në rritje.
- ii) Struktura dhe funksionet specifike të cilat janë të domosdoshme për mirëmbajtjen ekzistojnë dhe do të vazhdojnë të ekzistojnë në një të ardhme të parashikuar, dhe
- iii) Statusi i ruajtjes së llojeve të tyre specifike është i favorshëm siç referohet me këtë Ligj.

Statusi i ruajtjes së llojeve - tërësia e ndikimeve përmes veprimit në lloje të cilat mund të ndikojnë në shpërndarjen afatgjatë dhe begatinë e populacioneve të tyre brenda territorit. Statusi i ruajtjes do të konsiderohet i favorshëm, nëse:

- i) të dhënat e dinamikës së populacionit, lidhur me llojet ndikojnë në mbajtjen e tyre në baza afatgjata, si një komponentë i dukshëm, i habitave të tyre natyrore,
- ii) shtrirja natyrore e llojeve nuk është zvogëluar dhe as nuk duket të zvogëlohet për një të ardhme të afërt, dhe
- iii) ekziston dhe me siguri, do të vazhdon të mbetet një habitat i madh dhe i mjaftueshëm, për mirëmbajtjen e populacioneve të tyre, në baza afatgjate.

Shfrytëzimi i qëndrueshëm - shfrytëzimi i elementeve të natyrës në mënyrën dhe shkallën e moshterjes së aftësive të tyre ripërtëritëse ose shkaktimin e zvogëlimit të resurseve natyrore dhe llojshmërive biologjike dhe peizazhore dhe me këtë ta mbajë potencialin e tyre, nga zanafilla për përmbushjen e kërkesave dhe nevojave, të brezave të sotëm dhe të ardhshëm.

Shkalla e I - e mbrojtjes - aplikohet në zona, me veçori natyrore të jashtëzakonshme që kanë të bëjnë me dukuri natyrore, lloje të rralla dhe të rrezikuara të bimëve, shtazëve dhe tipeve të habitateve. Kjo zonë gëzon karakterin e mbrojtjes strikte.

Shkalla e II - e mbrojtjes - aplikohet në zonën që karakterizohet me ekosisteme, vlera peizazhore dhe vlera të tjera të natyrës në të cilat, mund të ushtrohet veprimtari e cila nuk është në kundërshtim me destinimin e mbrojtjes.

Shkalla e III - e mbrojtjes - aplikohet në zonë të destinuar për ndërtimin e objekteve për rekreacion, turizëm dhe nevojat e banorëve në zona të mbrojtura.

Shpellë - zgavër/hapësirë nëntokësore më e gjatë se 5 metra e krijuar në kushte natyrore, nën veprimin e faktorëve me origjinë jo organike.

Të mirat e natyrës - të gjithë përbërësit e natyrës që njeriu i shfrytëzon për qëllime ekonomike. Të mirat e natyrës mund të jenë të papërtëritshme (lëndët minerale) dhe të përtëritshme (të mirat biologjike, uji, toka e përtëritshme).

Vlerat e natyrës - pjesë të natyrës të cilat meritojnë mbrojtje të posaçme, për të ruajtur larminë biologjike dhe peizazhore, për shkak të ndjeshmërisë së tyre ose interesit shkencor, kulturor, estetik, arsimor dhe ekonomik.

Vlerat e mbrojtura të natyrës - vlera të natyrës, të shpallura nga organet e përcaktuara me këtë ligj dhe të regjistruara në regjistrin për vlerat e mbrojtura të natyrës.

Zonë - një hapësirë e definuar gjeografike që është e kufizuar në mënyrë të qartë.

Zhvillim i qëndrueshëm - sistem i kushteve dhe aktiviteteve shoqërore-ekonomike që mbrojnë llojet e egra dhe mjedisin jetësor artificial, për brezat e sotëm dhe të ardhshëm, shfrytëzimin e resurseve natyrore, në mënyrë të arsyeshme, për ruajtjen e ekosistemeve, cilësisë së jetës dhe llojshmërisë biologjike dhe kulturore në baza të periudha të gjata kohore brenda aspektit të ekosistemit si tërësi.

Projekt - çdo aktivitet, operim, zhvillim dhe ndryshim i propozuar në shfrytëzimin e tokës apo zgjatje të rëndësishme dhe ndërrime të tjera (të konsideruara nga autoritetet kompetente si ndërrime substanciale në instalime apo ndryshime në operacione të cilat mund të kenë ndikime të mëdha negative në shëndetin e njerëzve dhe mjedis) të cilat nuk mund të implementohen pa pëlqim mjedisor apo leje mjedisore.

III. PARIMET THEMELORE

Neni 6

Autoritetet publike, me rastin e zbatimit të dispozitave të këtij ligji, respektojnë parimet në vijim:

a) **Parimi i bashkëpunimit** - Të gjithë personat juridik dhe fizik, janë të detyruar ta ruajnë natyrën, të bashkëpunojnë në pengimin e veprimtarive që rrezikojnë ose dëmtojnë

natyrën, për zbutjen e dëmtimeve, eliminimin e pasojave të dëmtimeve dhe ripërtëritjen e natyrës së dëmtuar.

b) **Parimi i qëndrueshmërisë** - Shfrytëzimi i të gjitha llojeve të florës e faunës, mineraleve dhe territoreve me karakteristika natyrore ose përafërsisht natyrore, mund të bëhet vetëm deri në nivelin që nuk cenon larminë biologjike dhe peizazhore.

c) **Parimi i integritetit** - Interesat e ruajtjes së natyrës, merren parasysh me rastin e përcaktimit të strategjisë për zhvillim ekonomik, planifikim hapësinor dhe gjatë aplikimit të masave të caktuara nga organet qeveritare.

d) **Parimi dëmtuesi, shfrytëzuesi i natyrës paguan** - Dëmtuesi dhe shfrytëzuesi detyrohen t'i paguajnë shpenzimet, taksat etj., për dëmtimin ose shfrytëzimin e natyrës apo të resurseve natyrore.

e) **Parimi i arsimimit dhe vetëdijesimit publik** - Ndërgjegjësimi për aplikimin e këtij ligji dhe të akteve tjera ligjore për ruajtjen e natyrës arrihet përmes arsimimit dhe vetëdijesimit publik.

f) **Parimi i përgjegjësisë** - Organet menaxhuese, publiku dhe subjektet ekonomike, janë të detyruar që veçanërisht, të kujdesen për: zhvillimin e qëndrueshëm gjatë realizimit të veprimtarive të shfrytëzimit ekonomik të resurseve të përtëritshme dhe të papërtëritshme natyrore; pengimin, zvogëlimin e dëmeve dhe rreziqeve për shëndetin e njeriut.

g) **Parimi i menaxhimit efektiv për mbrojtjen e natyrës** - Organet e pushtetit qendror dhe lokal, do të sigurojnë dhe koordinojnë qeverisje efektive për mbrojtjen e natyrës.

IV. DOKUMENTET E MBROJTJES SË NATYRËS

Neni 7

Strategjia dhe Plani i Veprimit për Mbrojtjen e Natyrës

7.1. Dokumentet e mbrojtjes së natyrës përfshijnë: Strategjinë dhe Planin e veprimit, dhe programet për mbrojtjen e natyrës.

7.2. Strategjia dhe Plani i Veprimit për Mbrojtjen e Natyrës përpilohen në një dokument të vetëm i cili përmban, detyrat dhe politikën e mbrojtjes së natyrës dhe ofron mbikëqyrje dhe mbrojtje të pjesëve tjera të rëndësishme, të trashëgimisë natyrore.

7.3. Strategjia dhe Plani i veprimit për Mbrojtjen e Natyrës nga paragrafi 2 i këtij neni përmban:

- a) përshkrimin e përgjithshëm të zonave të mbrojtura të natyrës dhe veprimtarive të cilat janë me rëndësi, për ruajtjen e biodiversitetit,
- b) kërkesat e përgjithshme si dhe detyrimet sektoriale dhe ndërsektoriale, për mbrojtjen dhe ruajtjen e zonave të mbrojtura të natyrës, peizazheve dhe vlerave të natyrës,
- c) propozimin e masave për shfrytëzimin e qëndrueshëm të natyrës,
- d) detyrat afatmesme dhe afatgjate të mbrojtjes dhe ruajtjes së llojeve të mbrojtura, mineraleve, zonave të mbrojtura të natyrës dhe caktimit të zonave të reja për mbrojtje,

- e) detyrat afatmesme dhe afatgjate, për vendosjen dhe mirëmbajtjen e rrjetit ekologjik dhe të korridoreve ekologjike,
- f) detyrat afatmesme dhe afatgjate, për mirëmbajtjen e territoreve të ndjeshme të mjedisit jetësor dhe të ekosistemeve,
- g) sistemin e kushteve dhe parimeve të rëndësishme nga pikat a,b,c, dhe d të këtij paragrafi,
- h) programet afatmesme dhe afatgjatë për kërkime, zhvillime, detyra demonstruese dhe arsimore në popullarizimin e mbrojtjes së natyrës dhe ruajtjes të saj,
- i) planifikimin e burimeve të financimit,
- j) parimet për vendosjen dhe funksionimin e sistemeve monitoruese, grumbullimin e të dhënave, regjistrimin dhe vlerësimin e peizazheve, llojeve, mineraleve dhe të territoreve, me karakteristika natyrore ose përafërsisht natyrore.

7.4. Strategjinë dhe Planin e veprimit për Mbrojtjen e Natyrës e aprovon Kuvendi i Kosovës me propozim të Qeverisë.

Neni 8

Programet për mbrojtjen e natyrës

8.1. Kuvendet Komunale nxjerrin programin për mbrojtjen e natyrës për territorin e tyre administrativ.

8.2. Programet përmbajnë masat e detajizuara të mbrojtjes që dalin nga ky ligj.

V. ORGANET PËRGJEGJËSE PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Neni 9

9.1. Punët administrative dhe profesionale i kryen Ministria dhe zyra e administratës komunale për mbrojtjen e natyrës.

9.2. Punët profesionale në mbrojtjen e natyrës për Kosovën, i kryen Instituti i Kosovës për Mbrojtjen e Natyrës (këtu e tutje: Instituti) në kuadër të AKMM-së si vijon:

- a. mbledhja dhe përpunimi i shënimeve lidhur me mbrojtjen e natyrës,
- b. hartimi i bazave të caktuara për llojet e bimëve, shtazëve, kërpudhave, habitateve, ekosistemeve dhe peizazheve,
- c. monitorimi e gjendjes të larmisë biologjike dhe peizazhore dhe propozimi i masave për mbrojtjen e natyrës,
- d. kryerja e analizave statistikore, përmbledhja e rezultateve dhe hartimi i raporteve për gjendjen e mbrojtjes së natyrës,
- e. zbatimi i akteve ndërkombëtare për mbrojtjen e natyrës.

9.3. Mjetet për kryerjen e veprimtarisë së institutit, të përcaktuara me këtë ligj, sigurohen nga buxheti i Kosovës dhe nga burimet tjera, në pajtim me ligj.

Neni 10

10.1. Komunat detyrohen, që në pajtim me këtë ligj, Strategjinë dhe Planin e Veprimit për mbrojtjen e natyrës dhe dokumentet për planifikim hapësinor që:

- a. të kujdesen për ruajtjen e larmisë biologjike dhe peizazhore në territorin e vet;
- b. të shpallin zonat e mbrojtura që janë kompetencë e tyre;
- c. të sigurojnë kushtet për mbrojtjen dhe ruajtjen e zonave të mbrojtura që janë në kompetencën e tyre;
- d. të marrin pjesë në procedurën e shpalljes së zonave të cilat i shpall Kuvendi dhe Qeveria;
- e. të marrin pjesë në hartimin e planeve për menaxhimin e zonave të mbrojtura që janë në kompetencën e tyre;
- f. të mbajnë regjistrin për shënimet që janë me rëndësi për mbrojtjen e natyrës;
- g. të informojnë publikun për gjendjen e natyrës në territorin e tyre dhe masat e ndërmarra për mbrojtjen dhe ruajtjen e saj;
- h. të kryejnë edhe punë të tjera, të përcaktuara me këtë ligj dhe dispozitat e nxjerra prej tij.

10.2. Mjetet për kryerjen e veprimtarisë në mbrojtjen e natyrës, sigurohen nga komunat përmes buxhetit të tyre dhe nga burimet tjera, në pajtim me ligj.

VI. MASAT E PËRGJITHSHME PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Neni 11

Mbrojtja e peizazheve

11.1. Mbrojtja e peizazheve ka për qëllim mbrojtjen e:

- a) karakteristikave të ekosistemeve dhe llojeve të rralla e të rrezikuara,
- b) veçorive të peizazheve të rrezikuara,
- c) vlerave rekreative të peizazheve.

11.2. Pëlqimi mjedisor jepet nëse konstatohet, se plani dhe projekti, nuk dëmton statusin e favorizuar të mbrojtjes së llojeve të mbrojtura apo të rrezikuara të habitateve dhe peizazheve.

11.3. Ndikimi negativ, sipas paragrafit 2 të këtij neni, ekziston nëse, plani ose projekti mund të shkaktojë:

- a) efekte negative tek një numër i konsiderueshëm i llojeve bimore, kërpudhave dhe llojeve shtazore të rrezikuara, të rralla ose të ndjeshme, si pasojë e veprimeve negative,
- b) nëse pritet çrregullim i madh në relacionet ose veprimet reciproke në mes të llojeve bimore dhe shtazore dhe faktorëve të tyre natyrorë, biotik ose abiotik (gjeologjike, klimatike, tokësore, ujërave sipërfaqësor dhe nëntokësor etj.) në ekosisteme apo pjesë të tyre.

11.4. Përjashtimisht, projekti i propozuar i cili normalisht to të ndalohej sipas paragrafëve 2 dhe 3 të këtij neni, mund të lejohet nëse konsiderohet i nevojshëm duke pasur parasysh interesin publik përfshirë edhe arsyet e natyrës ekonomike dhe sociale.

- a. autoriteti kompetent do të ndërmarr masa adekuate për pengimin e keqësimit të habitateve natyrore dhe habitateve të llojeve në zona të tilla, sikurse edhe pengimin e shqetësimit të llojeve për të cilat janë caktuar zonat, përderisa një shqetësim i tillë, mund të jetë i rëndësishme sa i përket qëllimeve të Ligjit;
- b. secili plan apo projekt që ka efekt të rëndësishëm për menaxhimin e zonës, qoftë individualisht apo në kombinim me plane të tjera apo projekte, do të nënshtrohet vlerësimeve përkatëse, lidhur me ndikimet e tyre dhe autoriteti kompetent do të pajtohet lidhur me planin apo projektin, vetëm pas të sigurohet që nuk do të ketë ndikim keqësues në integritetin e zonës së caktuar;
- c. përkundër vlerësimeve negative të implikimeve të zonës, plani apo projekti, duhet medoemos të ekzekutohet për arsye imperative të interesit publik, përfshirë edhe ato lidhur me shëndetin njerëzor, sigurinë publike dhe ato të natyrës sociale dhe ekonomike, autoriteti kompetent do të kërkojë të gjitha masat kompensuese të domosdoshme, për të siguruar koherencën e ekosistemit të caktuar;

11.5. Me aktin nënligjor do të parashihet se cilat interesa publike, kanë rëndësi më të madhe, se sa rëndësia e mbrojtjes së natyrës.

Neni 12

Mbrojtja e llojeve të florës dhe faunës së egër

12.1. Mbrojtja e llojeve përfshinë:

- a) Mbrojtjen e llojeve të shtazëve dhe bimëve nga dëmtimi nga ana e njeriut,
- b) Mbrojtjen dhe ruajtjen e habitateve të llojeve të florës e faunës së egër,
- c) Popullzimin e llojeve të rralla të florës dhe faunës së egër në vendet e përshtatshme për zhvillimin dhe shumëzimin e tyre.

12.2. Dispozitat ligjore mbi të drejtën e gjuetisë, peshkimit dhe shfrytëzimit të pyjeve nuk preken nga dispozitat e këtij neni.

Neni 13

13.1. Ministria me akt nënligjor përcakton:

- a). listën e llojeve të faunës së egër për mbrojtje të veçantë,
- b). listën e llojeve florës së egër për mbrojtje të veçantë,

13.2. Shfarosja, dëmtimi, vrasja, zhvendosja ose shqetësimi i llojeve të mbrojtura të përcaktuara me aktet nënligjore nga neni 12 si dhe të shpezëve të mbrojtur me Direktivën Evropiane 79/409/EEC është e ndaluar dhe sanksionohet me dispozitat e këtij ligji dhe atyre të Kodit të Përkohshëm Penal të Kosovës.

13.3. Personat të cilët nuk i lajmërojnë organet kompetente për veprimet në kundërshtim me nenin 12.1 mund të jenë gjithashtu subjekt i sanksionimit ligjor.

Neni 14
Obligimet e pronarëve ose shfrytëzuesve të tokave

Pronarët e tokave në të cilat ndodhen habitatet e mbrojtura janë të detyruar:

- a) të ruajnë dhe përkujdesen për llojet dhe habitatet
- b) të raportojnë organeve kompetente për ndryshimet e mundshme,
- c) të lejojnë aktivitetet hulumtuese dhe shkencore mbi llojet dhe habitatet e mbrojtura.

Neni 15
Flora e mbrojtur

15.1. Për llojet me rëndësi të florës të evidentuara në Listën e kuqe ndalohe:

- a) vjelja, shkulja me rrënjë, apo dëmtimi si dhe grumbullimi i tyre .
- b) mbajtja, transportimi, shitja, dhe ndërrimi i tyre.

15.2. Ndalesat nga paragrafi 1 i këtij neni përfshijnë të gjitha fazat e cikleve jetësore të bimëve.

15.3. Deri në nxjerrjen e Listës së kuqe, Ministri me akt nënligjor, me pëlqim të MBPZHR përcakton listën e llojeve të florës për të cilat vlejnë ndalesat nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 16
Fauna e mbrojtur

16.1. Për llojet e faunës të evidentuara në Listën e kuqe ndalohe:

- a) përvetësimi apo vrasja e qëllimshme;
- b) shqetësimi i qëllimshëm sidomos gjatë reproduktimit, gjumit dimëror dhe migrimit të tyre;
- c) shkatërrimi i qëllimshëm apo marrja e vezëve;
- d) heqja ose dëmtimi i qëllimshëm i çerdheve, strofullave dhe vendbanimeve të tyre;
- e) mbajtja, transportimi, shitja ose këmbimi i llojeve të faunës së egër
- f) veprimet të cilat mund të shkaktojnë zhdukje apo shqetësime të popullacionit të atyre llojeve.

16.2. Ministri, me akt nënligjor, përcakton rregullat përkatëse të nevojshme për mbrojtjen e llojeve të faunës nga Lista e kuqe.

16.3. Ndalesat nga paragrafi 1 pika a) dhe b) të këtij neni, kanë të bëjnë me të gjitha fazat e cikleve jetësore të shtazëve.

16.4. Deri në nxjerrjen e Listës së kuqe, Ministri me pëlqim të MBPZHR, me akt të veçantë, përcakton listën e llojeve të faunës për të cilat vlejnë ndalesat nga paragrafi 1 i këtij neni.

Neni 17
Përjashtimet nga mbrojtja

Në pajtim me nenin 11, Ministri, me akt të veçantë, mund të lejojë përjashtime me kusht që këto përjashtime të mos kenë pasoja negative në llojet me rëndësi.

- a) në interes të mbrojtjes së llojeve të florës dhe faunës dhe ruajtjen e habitateve natyrore;

- b) për pengimin e dëmeve të mëdha në kulturat bujqësore, në bagëti, në pyje, në peshkim, në ujëra dhe në format tjera të pronësisë;
- c) në interes të mbrojtjes së shëndetit publik dhe sigurisë publike apo për arsye të tjera të domosdoshme të interesit publik, përfshirë ato të natyrës ekonomike dhe sociale dhe pasojat beneficuese të rëndësisë së veçantë për mjedisin;
- d) për qëllime të arsimit dhe kërkimeve, të ri-populimit dhe ri-futjes së këtyre llojeve dhe për operimet e shumëzimit të cilat janë të nevojshme për këto qëllime, përfshirë edhe promovimin e seleksionimit artificial të bimëve;
- e) për lejimin, në kushte të rrepta me bazë selektive dhe në shkallë të kufizuar, për marrjen ose ruajtjen e llojeve të caktuara dhe të rëndësishme në numër të kufizuar të specifikuar me akt nënligjor.

Neni 18

Futja e llojeve të reja ose të zhdukura

18.1. Për qëllime të mbajtjes së baraspeshës ekologjike, ndalohet futja e qëllimshme (introduktimi) e llojeve të reja të florës dhe faunës të cilat nuk kanë prejardhje nga territori i Kosovës. Përfshirë, Ministri me akt nënligjor mund të lejoj futjen e llojeve të reja nëse një gjë e tillë nuk ka pasoja negative për habitatet brenda vëllimit të tyre natyrorë ose për llojet e egra të florës dhe faunës.

18.2. Futja e serishme (ri-introduktimi) e bimëve dhe shtazëve të zhdukura në Kosovë, bëhet vetëm me pëlqimin paraprak të Ministrisë dhe MB P ZH R.

Neni 19

Organizmat e modifikuar gjenetikiisht

19.1. Për të penguar ndikimin negativ në ruajtjen dhe shfrytëzimin e qëndrueshëm të biodiversitetit, duhet të sigurohen dhe zbatohen masat përkatëse të mbrojtjes për qëllime të sigurisë në importimin, transportimin, shfrytëzimin e kufizuar, futjen e qëllimshme në mjedis dhe tregtimin e organizmave të modifikuar gjenetikiisht (këtu e tutje: OMGJ).

19.2. Lejen për importimin, transportimin, përdorimin e kufizuar, futjen me qëllim në mjedis, lëshimin në treg të OMGJ-ve ose prodhimeve të cilat përmbajnë OMGJ e lëshon Qeveria.

19.3. Për ta përcjellur gjendjen dhe zhvillimin në lëmin e përdorimit të OMGJ-ve si dhe për ofrimin e ndihmës profesionale organeve kompetente të administratës, Qeveria themelon Këshillin Shkencor për shfrytëzimin e kufizuar, futjen në mjedis, ushqimin e ri dhe ushqimin për kafshë që përmban OMGJ.

19.4. Qeveria, me akt të veçantë, rregullon përbërjen, fushëveprimtarinë dhe mënyrën e punës së Këshillit Shkencor nga paragrafi 3 i këtij neni.

Neni 20
Mineralet dhe fosilet

- 20.1. Mineralet dhe fosilet janë pronë e Kosovës.
- 20.2. Ndalohet shkatërrimi i pajustificuar i mineraleve dhe fosileve, dëmtimi i vend gjetjeve të tyre, përveç kur ekziston interesi publik.
- 20.3. Për zbulimin e mineraleve dhe fosileve, me rëndësi të posaçme për shkak të vëllimit, rarishtit, përbërjes apo vetive tjera të tyre, lajmërohet Ministria, në afatin prej 15 ditësh, nga dita e zbulimit.
- 20.4. Në propozim të AKMM-së, ministri, me akt të veçantë, përcakton se cilat minerale dhe fosile paraqesin vlera të mbrojtura të natyrës.
- 20.5. Në rastin nga paragrafi 3 i këtij neni, zbuluesi është i detyruar fillimisht t'i ofrojë shitjen Ministrisë.

VII. MASAT E VEÇANTA PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Neni 21
Zonat e mbrojtura të natyrës

- 21.1. Zonë e mbrojtur e natyrës është zonë e shpallur me qëllim të mbrojtjes dhe përkujdesjes së biodiversitetit, peizazheve, karakteristikave natyrore dhe trashëgimisë kulturore dhe për ofrimin e menaxhimit efektiv përmes mjeteve juridike dhe mjeteve të tjera.
- 21.2. Ministria ka për detyrë që, pas konsultimit me AKMM, të përgatis një listë të zonave të mbrojtura të natyrës në bazë të kriterëve të vlerësimit të vendeve të përcaktuara me Aneksin III të Direktivës mbi Habitatet të BE-së dhe informatat tjera të rëndësishme. Ministria duhet të përcaktoj për secilën zonë llojin me rëndësi të habitatit dhe llojeve.
- 21.3. Zonat e mbrojtura sipas këtij ligji janë kategoritë I deri VI të Unionit Ndërkombëtar për Konservimin e Natyrës (IUCN):
- I. Rezervati strikt i natyrës, zonë e mbrojtur kryesisht për qëllime shkencore.
  - II. Parku nacional, zonë e mbrojtur kryesisht për qëllime të mbrojtjes së ekosistemeve dhe rekreacionit.
  - III. Monumenti natyror, zonë e mbrojtur kryesisht për qëllime të konservimit të karakteristikave specifike natyrore.
  - IV. Zona menaxhuese e habitateve ose llojeve të mbrojtura, zonë e mbrojtur për ruajtjen e habitateve ose llojeve të mbrojtura.
  - V. Peizazhet e mbrojtura, zonë e mbrojtur për qëllime të ruajtjes së peizazheve.
  - VI. Zona e mbrojtur e resurseve natyrore, zona e mbrojtur me qëllim të shfrytëzimit të qëndrueshëm të ekosistemeve natyrore.
- 21.4. Pas përfshirjes së territorit në listën e propozuar të zonave të mbrojtjes së natyrës, ndalohet çfarëdo përkeqësimi i gjendjes së mbrojtur të secilës pjesë të asaj hapësire.

Neni 22 Rezervati strikt i natyrës

22.1. Rezervat strikt i natyrës është territori tokësor ose ujqor që disponon me ekosisteme të shquara me veti gjeologjike dhe lloje i destinuar para së gjithash për kërkime shkencore dhe monitorim mjedisor. Qasja e publikut në rezervatin strikt të natyrës është e kufizuar.

22.2. Qëllimet e menaxhimit me rezervatet strikte të natyrës janë:

- a. ruajtja e habitateve, ekosistemeve dhe llojeve nga shqetësimet
- b. përkujdesja e resurseve gjenetike në gjendje dinamike dhe evolutive
- c. përkujdesja e proceseve të themeluara ekologjike
- d. ruajtja e vetive strukturore peizazhore apo relieveve shkëmbore
- e. ruajtja e mostrave të mjedisit natyror për studime shkencore
- f. arsimimi dhe monitorimi mjedisor
- g. ulja e shqetësimeve përmes planifikimit me kujdes të zbatimit të hulumtimeve dhe aktiviteteve të tjera
- h. kufizimi i qasjes së publikut për informim.

22.3. Shpalljen e rezervatit strikt të natyrës e bën Qeveria.

22.4. Për hulumtime shkencore dhe realizimin e vizitave për qëllime të arsimimit në rezervatin strikt të natyrës nevojitet leja e Ministrisë.

22.5. Për rezervatet strikte të natyrës vlen shkalla e I-rë e mbrojtjes.

Neni 23 Parku nacional

23.1. Park nacional është territor natyror i cili shpallet për:

- a) mbrojtjen e tërësisë ekologjike, të një apo më shumë ekosistemeve, për brezat e sotëm dhe të ardhshëm;
- b) përjashtimin e shfrytëzimeve apo uzurpimet me qëllim të ndryshimit dhe dëmtimit të natyrës;
- c) sigurimin e bazave për qëllime shpirtërore, shkencore, arsimore, rekreative, kulturore dhe mundësi vizitash, në pajtim me parimet e mbrojtjes së mjedisit.

23.2. Parku nacional shpallet me ligj nga Kuvendi i Kosovës.

Neni 24 Monumentet natyrore

24.1. Monumenti natyror është territor që përmban, një ose më shumë veçori specifike natyrore dhe kulturore me vlera të posaçme ose unikate, për shkaqe rariteti, vetish natyrore, reprezentative, rekreative dhe estetike ose vlera të posaçme kulturore.

24.2. Monumentet natyrore mund të jenë me karakter:

- a) gjeologjik (paleontologjik, mineralogjik, hidrogeologjik, gjeologjik, sedimentet)

- b) gjeomorfologjik (shpella, humnera, shkëmbinj);
- c) hidrologjik (burime, ujërrjedha, ujëvara, liqene);
- d) botanik (ekземplarët e rrallë të botës bimore, kopshti botanike);

24.3. Monumentet e natyrës shpallen nga komuna, përveç atyre me rëndësi të posaçme për Kosovën të cilat shpallen nga Qeveria, në propozim të AKMM.

24.4. Qëllimet e menaxhimit të monumenteve natyrore janë:

- a) mbrojtja dhe ruajtja e vetive të qëndrueshme natyrore me rëndësi të posaçme, cilësive unicate, dhe vlerave inspiruese;
- b) ofrimin e mundësive për kërkime shkencore, arsimore, interpretuese dhe vlerësuese nga publiku;
- c) ndalimi dhe pengimi i shfrytëzimeve dhe vizitave të cilat mund të shkaktojnë ndryshime ose dëmtime;
- d) ofrimi i beneficioneve aq sa është e lejueshme për popullatën e cila jeton në ato territore, në pajtim me qëllimet menaxhuese.

Neni 25 Shpella

25.1. Shpallja e shpellave bëhet me vendim të Qeverisë.

25.2. Hyrja në shpella, eksplorimi dhe studimi i shpellave, bëhet me leje të Ministrisë e cila jepet në propozim të autoriteteve lokale përkatëse, institucioneve shkencore dhe organizatave të specializuara jofitimprurëse, në përputhje me rekomandimet e tyre.

25.3. Zbulimi i shpellave dhe rezultatet e eksplorimit të tyre i bëhen të njohura, me raporte të hollësishme, Ministrisë. Ministria, sipas nevojës u dërgon kopje të raportit institucioneve shkencore, organizatave të interesuara jofitimprurëse si dhe autoriteteve lokale përkatëse. Eksploruesve u njihet dhe u sigurohet e drejta e autorësisë së zbulimit.

25.4. Shpella mund të vizitohen, të përdoren për qëllime turistike ose të tjera, vetëm pasi të jenë përshtatur për këto veprimtari, me autorizim dhe nën mbikëqyrjen e AKMM, strukturave përkatëse të turizmit dhe pushtetit lokal. Eksplorimi, hyrjet e autorizuara dhe çdo përdorim i shpellave, duhet të sigurojë mbrojtjen dhe pastërtinë e tyre, ruajtjen e mikroklimës, regjimit ujor, ekosistemeve, të tipareve gjeologjike dhe gjeomorfologjike, të gjetjeve paleontologjike e arkeologjike dhe të gjallesave.

25.5. Qeveria me akt nënligjor përcakton rregullat, kriteret dhe procedurat, të drejtat dhe detyrimet për dhënien e shpellave në përdorim. Përgatitja dhe përdorimi i tyre mund të bëhen nga subjekte publike ose private, të pajisura me pëlqim mjedisor.

25.6. Përrjashtimisht, Qeveria me akt nënligjor, sipas propozimit të ministrit dhe përfaqësuesve të pushtetit lokal, mund të ndaloj shfrytëzimin e shpellave nëse konstatohet se vlerat e tyre rrezikohen.

Neni 26
Zona e menaxhimit të habitateve dhe llojeve

26.1. Zona e menaxhuar e habitateve dhe llojeve (rezervat natyror i menaxhuar) është zonë tokësore ose ujore që i nënshtrohet intervenimeve aktive për qëllime të menaxhimit për të siguruar përkujdesjen e habitateve dhe plotësimin e kërkesave specifike të llojeve.

26.2. Qëllimet e menaxhimit të zonës së menaxhuar të habitateve dhe llojeve janë:

- a) të sigurojë dhe mirëmbajë kushtet e domosdoshme të habitateve për mbrojtjen e llojeve të veçanta, grupeve të llojeve, bashkësive biotike apo veçorive fizike të mjedisit në të cilat kërkohet një veprim i veçantë për menaxhim human;
- b) të lehtësojë kërkimet shkencore dhe monitorimin mjedisor, si aktivitete primare të lidhura me menaxhimin e qëndrueshëm të resurseve;
- c) të zhvillojë zonat specifike për arsimim publik dhe vlerësim të karakteristikave të habitateve si dhe për menaxhimin me llojet e egra;
- d) të ndalojë dhe parandalojë shfrytëzimin ose uzurpimin që është në kundërshtim me qëllimet e mbrojtjes;
- e) të ofrojë beneficione, aq sa është e mundshme, për popullatën që jeton në ato territore, në pajtim me qëllimet e mbrojtjes.

26.3. Zona e menaxhuar e habitateve dhe llojeve shpallet nga Qeveria e Kosovës.

Neni 27
Peizazhi i mbrojtur

27.1. Peizazhi i mbrojtur është territor tokësor, ujqor në të cilin bashkëveprimi i njeriut dhe natyrës, për kohë të gjatë, kanë krijuar hapësirë karakteristike, me vlera të theksuara estetike, ekologjike dhe kulturore, e shpeshherë me biodiversitet të theksuar. Ruajtja e integritetit të këtij bashkëveprimi tradicional është esencial për mbrojtjen, përkujdesjen dhe zhvillimin e asaj zone.

27.2. Qëllimet e menaxhimit me peizazhin e mbrojtur janë:

- a) mbajtja e stabilitetit në veprimet reciproke të natyrës dhe njeriut me mbrojtjen e peizazheve tokësore, ujore dhe shfrytëzimit tradicional të tokave, ndërtimeve, si dhe manifestimeve shoqërore dhe kulturore;
- b) përkrahja e mënyrës së jetesës dhe aktiviteteve ekonomike të cilat janë në harmoni me natyrën;
- c) ruajtja e larmisë së peizazheve, habitateve të llojeve të ngjashme dhe ekosistemeve;
- d) të ndalojë dhe parandalojë shfrytëzimin apo uzurpimin e tokave dhe ndërmarrja e aktiviteteve që nuk janë në pajtim me qëllimet e mbrojtjes;
- e) krijimin e mundësive për rekreacion dhe turizëm të cilat i përgjigjen kategorive të zonave;

- f) nxitja e aktiviteteve shkencore dhe arsimore për të mirën afatgjate të popullsisë si dhe shtimin e mbështetjes publike për mbrojtjen e atyre zonave;
- g) ofrimi i beneficioneve dhe kontributit në mirëqenien e komunitetit përmes sigurimit të prodhimeve natyrore (siç janë: prodhimet ekologjike të pyllit dhe peshkimi) dhe shërbimet (siç janë: uji i pastër dhe të ardhurat nga turizmi).

27.3. Peizazhi i mbrojtur shpallet nga Qeveria e Kosovës.

Neni 28

Zona e mbrojtur e resurseve natyrore

28.1. Zona e mbrojtur e resurseve natyrore është zonë e sistemeve të pandryshuara natyrore dhe shërben për mbrojtjen dhe mirëmbajtjen e diversitetit biologjik duke siguruar në të njëjtën kohë prodhimin e produkteve dhe shfrytëzimin e natyrës për t'i përmbushur nevojat e shoqërisë.

28.2. Komunat do të përkujdesen për ruajtjen e diversitetit biologjik duke mbrojtur nga dëmtimi ose shkatërrimi i habitateve si:

- a). ujërat e rrjedhshëm me vegjetacion të veçantë
- b). burimet dhe rrjedhat e ujërave minerale
- c). ujëvarat dhe rrjedhat të ngjajshme atraktive,
- d). diversitetet e tjera me karakteristika të veçanta

VIII. PROCEDURA PËR SHPALLJEN E ZONAVE TË MBROJTURA

Neni 29

29.1. Zonat e mbrojtura shpallen nga organet kompetente të autorizuar me këtë ligj.

29.2. Vendimi mbi shpalljen e zonës së mbrojtur përmban:

- a. emërimin dhe kategorinë e zonës së mbrojtur sipas zonave të përcaktuara me këtë ligj
- b. përshkrimi i saktë i kufijëve të zonës ,
- c. një kopje e hartës topografike të territorit ku parashihet të jetë zona e mbrojtur,
- d. përshkrimin e statusit pronësor të territorit gjegjës.

29.3. Vendimi mbi shpalljen e Zonës së mbrojtur duhet të përmbaj arsyetimin mbi rëndësinë dhe vlerën e territorit të mbrojtur, mënyrën e menaxhimit me atë zonë si dhe mënyra e financimit të projektit.

29.4. Arsyetimi i paragrafit 3 të këtij neni përmban informata detale mbi vlerën e territorit që mbrohet, vlerësimin mbi gjendjen e tanishme të tij dhe qëllimet që pretendohen të arrihen me shpalljen e zonës së mbrojtur.

29.5. Propozimi për shpalljen e zonës së mbrojtur bëhet publik para nxjerrjes së vendimit definitiv.

29.6. Qasja në dokumentacion për shpalljen e zonës së mbrojtur të jetë e lirë për publikun 30 ditë para nxjerrjes së aktit nga organi kompetent.

29.7. Akti juridik mbi shpalljen e zonës së mbrojtur publikohet në Gazetën Zyrtare.

29.8. Kundër vendimit të organit kompetent mbi shpalljen e zonës së mbrojtur mund të ngritet ankesa.

Neni 30

Menaxhimi i zonave të mbrojtura të natyrës

30.1. Menaxhimi i zonave të mbrojtura të natyrës bëhet për qëllime:

- a) të kërkimeve shkencore;
- b) të mbrojtjes së llojeve të egra, habitateve dhe ekosistemeve;
- c) të ruajtjes së diversitetit gjenetik dhe të llojeve;
- d) të përkujdesjes së shërbimeve mjedisore;
- e) të mbrojtjes së veçorive specifike të trashëgimisë natyrore dhe kulturore;
- f) të turizmit dhe rekreacionit;
- g) arsimimit dhe sigurimit të qasjes së publikut në informim;
- h) përdorimit të qëndrueshëm të resurseve nga ekosistemet natyrore;
- i) ruajtja e veçorive kulturore dhe tradicionale;

30.2. Për çdo kategori të zonave të mbrojtura të natyrës mund të përcaktohet shkalla e I, II dhe III e mbrojtjes.

30.3. Statusi i zonave të mbrojtura të natyrës do të definohet me aktet nënligjore për zonat e mbrojtura të natyrës në pajtim me Ligjin të cilat do të përcaktojnë shkallën e mbrojtjes dhe parimet e menaxhimit sipas secilës kategori.

Neni 31

Pjesëmarrja e publikut në caktimin e zonave të mbrojtura të natyrës

Përveç përgjegjësisë së Ministrisë për inicimin e shpalljes së zonave të mbrojtura të natyrës, çdo person fizik dhe juridik mund të inicioj procedurën për shpalljen e zonave të tilla. AKMM do të shqyrtoj në mënyrë profesionale çdo propozim për shpalljen e zonave të mbrojtjes së natyrës në bazë të cilës Ministria do të propozoj apo do të kundërshtoj propozimin për shpalljen e hapësirës së caktuar si zonë të mbrojtur të natyrës.

Neni 32

Mbrojtja e përkohshme

32.1. Për zonat për të cilat zhvillohet procedura për vënie nën mbrojtje, vendosen nën mbrojtje të përkohshme nga dita e përfshirjes së tyre në listën e zonave të mbrojtura të natyrës.

32.2. Zonat e përcaktuara si vlera natyrore me planin hapësinor vihen nën mbrojtje të përkohshme prej ditës së hyrjes në fuqi të planit.

32.3. Procedura e shpalljes së zonave natyrore nga paragrafi 2 i këtij neni duhet të kryhet në afat prej 2 vjetësh.

32.4. Nëse nuk është filluar procedura në afatin nga paragrafi 3 i këtij neni, mbrojtja e përkohshme e zonës të determinuar përmes dokumenteve mbi planifikimin hapësinor si zona të mbrojtura do të pushon të jenë valide.

32.5. Për kohën sa zgjat mbrojtja e përkohshme e zonës, aplikohen dispozitat e këtij ligji.

Neni 33

33.1. Regjistri qendror i zonave të mbrojtura të natyrës, llojeve të mbrojtura dhe habitateve natyrore, mineraleve dhe fosileve mbahet nga AKMM.

33.2. Regjistrimi i zonave të mbrojtura të natyrës dhe fshirja nga regjistri bëhet në bazë të aktit për shpallje, përkatësisht me aktin për ndërprerjen e mbrojtjes.

33.3. Ministri përmes aktit nënligjor rregullon formën dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit qendror për zonat e mbrojtura të natyrës.

Neni 34

34.1. Kufijtë e zonave të mbrojtura të natyrës shënohen me shenja.

34.2. Shënimin e zonës së mbrojtur të natyrës e bënë AKMM në afat prej 6 muaj nga dita e shpalljes së zonës.

34.3. Mënyra e shënimit të zonës së mbrojtur të natyrës përcaktohet nga Ministri me akt nënligjor.

Neni 35

Sistemi i informimit dhe vetëdijesimi publik

35.1. Vendosja, menaxhimi dhe funksionimi i sistemit informativ për mbrojtjen dhe monitorimin e natyrës do të jenë pjesë e Sistemit Informativ për Mbrojtjen e Mjedisit sipas nenit 37 të Ligjit për Mbrojtjen e Mjedisit 2003/09.

35.2. Sipas paragrafit 1 të këtij neni do të kryhet regjistrimi, përcjellja, grumbullimi dhe analizimi i të dhënave, fakteve dhe informatave tjera relevante për gjendjen dhe shfrytëzimin e natyrës, masave të ndërmarrura nga organet drejtuese, autoritetet dhe organizatat tjera.

35.3. Ministri i paraqet raport Qeverisë për gjendjen e natyrës së paku një herë në vit.

35.4. Publikut i sigurohet qasje e papenguar në informim për gjendjen e natyrës.

Neni 36

Menaxhimi me Zonat e Mbrojtura

36.1. Secili akt për shpalljen e zonave të mbrojtjes së natyrës do të përcaktoj qëllimet e menaxhimit dhe masat e veçanta për mbrojtjen e natyrës dhe teknikat të cilat do të aplikohen në zonën e mbrojtur të natyrës.

36.2. Pas nxjerrjes së aktit për shpalljen e zonës së mbrojtur të natyrës nxirret plani i posaçëm i menaxhimit për secilën zonë nga organi që e ka vënë zonën nën mbrojtje.

Neni 37

37.1. Autoritetin për qeverisjen me parkun nacional, monumentet e natyrës me rëndësi të veçantë dhe peizazheve të mbrojtura e themelon Qeveria.

37.2. Në propozim të autoritetit për menaxhim të parkut nacional dhe peizazhin e mbrojtur, ministri e rregullon me akt nënligjor, më të cilën rregullohet mbrojtja, përparimi dhe shfrytëzimi i parkut nacional dhe peizazhi i mbrojtur.

37.3. Autoritetin për qeverisjen e kategorive të tjera të mbrojtjes e themelon komuna me pëlqimin e Ministrisë.

Neni 38

38.1. Planet e menaxhimit të çdo zone të mbrojtur të natyrës aprovohen nga Ministria për periudha të caktuara kohore.

38.2. Ministria me akt të veçantë përcakton përgatitjen, përmbajtjen dhe përcaktimin e masave të domosdoshme si dhe organin kompetent për zbatimin ose kontrollimin e masave të posaçme të menaxhimit për zonat e mbrojtura të natyrës.

Neni 39

Veprimtaritë dhe ndikimet e tyre në zonat e mbrojtura

Në pajtim me nenin 11, akti për shpalljen e zonës së mbrojtjes së natyrës përcakton ndalimet dhe kufizimet e veprimtarive apo projektet e lejuara brenda asaj zone për realizimin e qëllimeve të menaxhimit.

IX. MBIKËQYRJA

Neni 40

40.1. Mbikëqyrjen e zbatimit të këtij ligji dhe të akteve nënligjore të nxjerrura në bazë të tij e bën Ministria.

40.2. Inspektimin e kryen inspektori për mbrojtjen e natyrës në kuadër të Inspektoratit Mjedisor në koordinim me Inspektorët përkatës.

40.3. Në zbatimin e mbikëqyrjes inspektuese, inspektori i mbrojtjes së natyrës inspekton:

- a) gjendjen e statusit të ruajtjes natyrore të llojeve me rëndësi dhe llojeve të habitateve;
- b) shfrytëzimin resurseve të natyrës brenda zonave të mbrojtura;
- c) zbatimin e planeve hapësinore të parqeve nacionale dhe planet e shfrytëzimit të të mirave të natyrës në ato zona në pjesën që ka të bëjë me masat dhe kushtet e mbrojtjes së natyrës;
- d) zbatimin e planeve të menaxhimit brenda zonave të mbrojtura;
- e) veprimet të cilat mund të shkaktojnë ndryshime dhe dëmtime të natyrës;
- f) zbatimin e mbrojtjes, ruajtjes dhe shfrytëzimit të drejtpërdrejtë të resurseve natyrore;

- g) zbatimin e masave të mbrojtjes së llojeve me rëndësi si dhe llojeve të tjera të vlerave të mbrojtura të natyrës;
- h) eksportimin, importimin dhe kalimin transit të llojeve me rëndësi nëse janë të kufizuara ose të ndaluara me dispozita ligjore;
- i) introduktimin dhe reintroduktimin e llojeve;
- j) informimin e publikut për gjendjen e natyrës;
- k) zbatimin e kushteve dhe masave të tjera të përcaktuara për mbrojtjen e biodiversitetit dhe peizazheve të përcaktuara me këtë Ligj dhe me aktet nënligjore të nxjerra në bazë të tij;

X. KUZIMI I TË DREJTAVE PRONËSORE

Neni 41

41.1. Eksproprijimi dhe kufizimi i pronës private me rastin e shpalljes së zonave të mbrojtura bëhen në pajtueshmëri me ligjin në fuqi dhe me parimet e njohura ndërkombëtare për eksproprijimin.

41.2. Organi Kompetent është i detyruar të informoj pronarët e pronës së paluajtshme 3 muaj përpara për kufizimin ose eksproprijimin e pronës.

41.3. Organi Kompetent është i detyruar t'u ofroj pronarëve kompensim material ose fizik për kufizim ose eksproprijimin e pronës. Lartësia e Kompensimit orientohet me çmimin e tregut.

41.4. Nëse zona e mbrojtur shpallet me ligj, ky ligj duhet të përmbaj dispozita të detajizuara për kompensimin e pronarëve të paluajtshëmërive.

41.5. Kundër vendimit të organit kompetent për kompensim mund të hapet procedura e rregullt administrative, pas ankesës. Në këto raste, Gjykata Kompetente vendos mbi shumën e kompensimit.

41.6. Dëmet që iu shkaktohen personave fizik dhe juridik nga shtazët që jetojnë në zonat e mbrojtura duhen të kompensohen.

XI. FINANCIMI PËR MBROJTJEN E NATYRËS

Neni 42

42.1. Për kryerjen e detyrave të përcaktuara me këtë ligj mjetet sigurohen nga:

- a) Buxheti i Konsoliduar i Kosovës, dhe
- b) Fondi për Mbrojtjen e Mjedisit (Ekofondi).

42.2. Mjetet nga paragrafi 1. pika a) të këtij neni, shfrytëzohen për largimin e pasojave të dëmshme të shkaktuara në natyrë nga personi i panjohur, kur nuk dihet shkaku i dëmit të bërë dhe në rastet kur është i domosdoshëm intervenimi urgjent për mbrojtjen e natyrës.

42.3. Mjetet nga paragrafi 1 pika b) të këtij neni përdoren për mbrojtjen e natyrës dhe për:

- a) realizimin e qëllimeve dhe detyrave të parapara me këtë ligj;

- b) hartimin e Strategjisë dhe planeve të përcaktuara me këtë ligj;
- c) zvogëlimin e dëmeve dhe kërcënimeve për natyrën;
- d) rikultivimin e peizazheve;
- e) ruajtjen e zonave të mbrojtura të natyrës dhe mbrojtjen e natyrës;
- f) nxitjen e metodave efikase për mbrojtjen dhe menaxhimin e natyrës;
- g) ngritjen e vetëdijes publike në lëmin e mbrojtjes dhe menaxhimit të natyrës;
- h) hulumtimet që lidhen me mbrojtjen e natyrës.

42.4. Mbështetur në të drejtën relevante të BE-së (Direktiva e propozuar mbi përgjegjësinë mjedisore), Qeveria mund të nxjerr akte nënligjore për të vendosur përgjegjësi lidhur me pengimin apo rikthimin e dëmit tek llojet e rëndësishme apo habitatet natyrore.

XII. DISPOZITAT NDËSHKIMORE

Neni 43

43.1. Personi juridik do të dënohet me gjobë në të holla prej 500-5.000 € nëse:

- a) keqëson gjendjen ekzistuese pas dërgimit të lajmërimit për shpalljen e territorit nën mbrojtje;
- b) thyen ndalimin e përcaktuar me aktin për shpalljen e territoreve natyrore nën mbrojtje;
- c) harton planin ose projektin në kundërshtim me ndalimin të cilin e ka nxjerrë ministri, me qëllim të mbrojtjes së peizazheve;
- d) vepron në kundërshtim me nenin 20 paragrafet 2,3 dhe 5;
- e) vepron në kundërshtim me aktet të cilat kanë të bëjnë me masat e veçanta të menaxhimit për territoret në mbrojtje natyrore (neni 36 paragrafi 1 dhe 2);
- f) vepron në kundërshtim me ndalimet dhe kufizimet e përcaktuara me aktin e shpalljes së territorit si zonë të mbrojtjes së natyrës, (neni 39);
- g) kryen punë të ndaluara në kundërshtim me nenin 12 dhe nenin 15 paragrafi 1 dhe neni 16 paragrafi 1;
- h) bën futjen (introduktimin) e llojeve, pa marrjen paraprake të lejes së ministrit;
- i) bën futjen e sërishme të shtazëve të zhdukura;
- j) nuk e lajmëron ministrinë për zbulimin e mineraleve dhe fosileve, në mënyrën e përcaktuar me këtë ligj;
- k) dëmton, nuk ofron shitjen e mineraleve dhe fosileve, në mënyrën e përcaktuar me këtë ligj;
- l) nuk siguron qasje në zonat e mbrojtura të natyrës në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

43.2. Për kundravajtje nga paragrafi 1 i këtij neni gjobitet personi përgjegjës i personit juridik me gjobë të hollash prej 250-500 €

43.3. Personi fizik që kryen veprime nga paragrafi 1 i këtij neni do të dënohet me gjobë në të holla prej 50-250 €

- 43.4. Dënimet me të holla, paguhen në Fondin për mbrojtjen e mjedisit (Ekofond).
- 43.5. Korniza e gjobave do të operojë në mënyrë të pavarur nga çfarëdo përgjegjësie për pengimin apo restaurimin e dëmit të caktuar sipas nenit 40 paragrafi 3.
- 43.6. Ministri mund të nxjerr akt nënligjor për të ndryshuar apo rritur secilën nga kundërvajtjet e përcaktuara në paragrafin 1 të këtij neni.

XIII. DISPOZITAT KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Dispozitat kalimtare

Neni 44

- 44.1. Planet për menaxhimin e zonave të mbrojtura, siç janë Parqet nacionale, të nxjerrura para hyrjes në fuqi të këtij ligji, do të aplikohen deri me skadimin e periudhës për të cilën janë nxjerrë, nëse nuk janë në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji.
- 44.2. Aktet e nxjerrura për mbrojtjen e zonave të mbrojtura, para hyrjes në fuqi të këtij ligji, mbeten në fuqi, kurse pronarët në zona, kanë të drejtat dhe detyrimet e përcaktuara me këtë ligj.

Neni 45

- 45.1. Aktin nga neni 7 paragrafi 4 e nxjerr Kuvendi i Kosovës në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.
- 45.2. Qeveria dhe Ministri në afat prej dy vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji duhet t'i nxjerrin dispozitat për të cilat janë të autorizuar me këtë ligj.

Neni 46

Dispozitat subsidiare

- 46.1. Lidhur me çështjet procedurale sipas këtij ligji të cilat nuk janë rregulluar me këtë ligj, aplikohen dispozitat e Ligjit për procedurën e përgjithshme administrative.
- 46.2. Me hyrjen në fuqi të këtij ligji, shfuqizohet Ligji për mbrojtjen dhe zhvillimin e vlerave të natyrës dhe vlerave të krijuara me punë të ambientit të njeriut (GZK 39/88).
- 46.3. Procedura e filluar për mbrojtje sipas dispozitave të Ligjit për mbrojtjen dhe zhvillimin e vlerave të natyrës dhe vlerave të krijuar me punë të ambientit të njeriut (GZK 39/88), do të vazhdojë dhe përfundojë sipas dispozitave të këtij ligji.

Neni 47

Hyrja në fuqi

Ky Ligj hyn në fuqi, pas miratimit nga Kuvendi i Kosovës dhe shpalljes nga Përfaqësuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm.

Ligji nr. 02/L-18
23 mars 2005

Kryetari i Kuvendit të Kosovës

akademik Nexhat Daci